

Patryk Krzemiński

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli, Włocławek

Ja, tutor – monolog refleksyjnego nauczyciela, czyli o tym, jak właściwie pojmować swoją rolę

Słowa kluczowe: tutoring, edukacja, mistrz, uczeń, jakość życia

Abstrakt

Tutoring to nie tylko założenia teoretyczne lecz również praktyczny wymiar relacji między tutorem a uczniem. Od jakości tego procesu zależy efekt końcowy, czyli uczeń, który nie tylko posiadał wiedzę, ale również przejął postawy tutora wobec wielu zagadnień, łącznie ze sposobem życia. W opracowaniu będą ukazane refleksje praktycznego wykorzystania tutoringu wraz z ogólnymi wnioskami, wynikającymi z tutorialnej pracy edukacyjnej.

Z pewnością niejednen z nas nauczycieli zadaje sobie czasem pytania: *Dlaczego, mimo mojego ogromnego zaangażowania w to, co robię, moja praca z uczniami nie zawsze przynosi pożądane efekty? Jak dotrzeć do ucznia trudnego pod względem dydaktycznym lub wychowawczym i osiągnąć zamierzone cele w pracy z nim?* Wystarczy dokonać pewnej refleksji nad prowadzonymi działaniami i spróbować wprowadzić zmiany do swojego nauczycielskiego warsztatu pracy. Przeniesienie odpowiedzialności za proces uczenia się na mojego ucznia przynosi często oczekiwane rezultaty. Taki stan można osiągnąć w łatwy sposób, angażując go w zadania rozwijające jego kreatywność i wymagające samodzielnego działania. Dostarczam uczniowi narzędzia do pracy i wspieram go w samodzielnych działaniach, będąc przy tym uważnym obserwatorem. Cały czas stwarzam mu możliwości do odkrywania swoich mocnych i słabych stron, wydobywam jego ukryte zasoby, pomagam mu

pokonać przeszkody, uczyć samodyscypliny i determinacji w działaniu, kształtuję jego indywidualny rozwój i otwieram przed nim nowe horyzonty. Właściwa relacja nauczyciel–uczeń może przynieść zadowalające efekty dla obu stron. Odpowiedzią na to jest tutoring.

Jestem przekonany, iż każdy uczeń, który sprawia problemy wychowawcze bądź nie radzi sobie z nauką, jest w stanie pokonać siebie dzięki pomocnej dłoni swojego nauczyciela–tutora. Uczeń potrzebuje mistrza, a nauczyciel ucznia, którego jest w stanie zmienić na lepsze.

Tutor początkujący

U początków procesu leży obopólna decyzja. Uczeń mówi: „Chcę się rozwijać” lub „Chcę coś w sobie poprawić”, zaś tutor: „Chcę pomóc Ci w rozwoju, podzie-

lić się swoim doświadczeniem”. Zawiązanie współpracy polega na ustaleniu, na czym polega rola tutora i jakie uczeń ma wobec niego oczekiwania oraz na określeniu zasad współpracy.

Tutor systematyczny

Odbywam cykliczne spotkania, podczas których uczeń pracuje pod moim kierunkiem nad własnym rozwojem osobowym, a więc poznaniem siebie, wybranego obszaru wiedzy, rozwinięciem umiejętności samodzielniego jej zdobywania oraz tym, jak on może wykorzystać własne zdolności.

Tutor świadomy celu

Realizując proces tutoring, nie zapominam, iż moim działaniom towarzyszą dwa główne cele: samodzielność w samokształceniu mojego ucznia oraz pełne wykorzystanie jego potencjału. Kluczowym aspektem w relacji z uczniem jest zbudowanie atmosfery szacunku, zaufania i bezpieczeństwa, poprzez które mój podopieczny poszukuje własnej drogi do tożsamości i wielopłaszczyznowego rozwoju.

Tutor świadomy procesu

Proces tutoring wyznaczają: sytuacyjność, indywidualizm, samoświadomość, podejście holistyczne oraz oparcie na osobistej relacji i doświadczeniu. Sytuacyjność oznacza, iż dostosowuję formy pracy z moim podopiecznym do jego indywidualnego stylu uczenia się i sytuacji, w której to uczenie się następuje. Indywidualizm tutoring to traktowanie przeze mnie ucznia jako osoby niepowtarzalnej i szczególnej oraz podążanie za jego celami. Samoświadomość stanowi podstawę rozwoju i współpracy obu stron procesu. Moje podejście holistyczne opiera się na wspomaganiu przeze mnie ucznia w realizacji celów społecznych, ale przy uwzględnieniu jego wartości i celów osobistych. Dzięki temu buduję szerszy, całościowy kontekst pracy z podopiecznym. Tutoring to zderzenie doświadczeń moich i uczniowskich, co stanowi istotę rozwoju nas obojga. Siła tutoring opiera się, bowiem na spotkaniu dwojga ludzi, człowieka mniej i bardziej doświadczonego. Sama teoria nie poparta osobistymi doświadczeniami nic nie daje. Przedmiotem mojej pracy są także obec-

ne praktyczne doświadczenia związane z konkretnymi działaniami ucznia, sposoby jego radzenia sobie w różnych sytuacjach i reagowania, stając się podstawą naszej wspólnej analizy oraz informacji zwrotnej ze strony tutora, z których wyciągane są wnioski rozwojowe.

Tutor odkrywca

Istotą rozwoju mojego ucznia jest uwolnienie jego utajonych, niewykorzystanych zasobów poprzez stworzenie mu odpowiedniej przestrzeni dla pełnego ujawnienia potencjału i najbardziej efektywne jego wykorzystanie. Aby było to możliwe, konieczna jest moja nieustająca wiara w możliwości ucznia.

Tutor intuicyjny

Jako tutor nie wykonuję pracy terapeutycznej, co nie oznacza, iż moje działania nie mogą odnosić takich skutków. Jestem w pełni świadomy swoich granic oraz posiadanych kompetencji. Nie skupiam się na problemach, ale ich rozwiązywaniu.

Tutor otwarty na ucznia

W moim przekonaniu epitetem najbardziej adekwatnym do roli tutora jest słowo „autentyczny”, bowiem w nim zawiera się to, że tutor jest szczery i prawdziwy w kontaktach z podopiecznym. Ujawnia swoje prawdziwe odczucia, opinie i doświadczenia oraz akceptuje i szanuje te odmienne od własnych. Jest dyskretny, empatyczny oraz otwarty na potrzeby, dążenia i wartości ucznia, a także elastyczny. Ma poczucie, że druga strona obdarza go zaufaniem. Zbudowaniu takiego autorytetu w oczach ucznia służy zadawanie przeze mnie w trakcie rozmów z uczniem pytań typu: *Co, o tym sądzisz? Czy masz jakieś propozycje zmiany? Czy chcesz mi coś jeszcze powiedzieć?, Czy chcesz usłyszeć, co ja o tym myślę?* Dzięki tego typu zabiegom uczeń dostrzega moje autentyczne zainteresowanie jego działaniami. Widzi, iż jestem zaangażowany w tę relację, bo umiem znaleźć dla niego czas i że współpraca z nim stanowi dla mnie ważny element mojej pracy.

Tutor porządkujący

W procesie tutoringów dbam o to, by była zachowana równowaga między zadaniami i relacjami. Proces ten jest uporządkowany, a więc podzielony na poszczególne etapy z wyznaczonymi terminami realizacji oraz nastawiony na działanie.

Tutor coachujący

Umiejętności trenerskie i mentorskie są pomocne w znacznym stopniu w spełnianiu roli tutora, która stawia przed nauczycielem wiele wyzwań. Dobry tutor potrafi aktywnie słuchać swojego podopiecznego i obdarzyć go niezakłóconą uwagą. Obserwuje ucznia w działaniu i uświadamia mu wartość tego, czego on dokonuje. Nieodzowną umiejętnością w pracy tutora jest umiejętność trafnego stawiania pytań – tutor pyta po to, by sam zrozumieć i by uczeń mógł lepiej zrozumieć siebie. Pomagam, więc podopiecznemu nazwać problemy i sformułować cele. Porządkuję jego skojarzenia, przemyślenia, pomysły i zamierzenia na przyszłość. Uruchamiam wyobraźnię ucznia i staram się go inspirować do dalszych działań. Aby pobudzić wspomniane działania, stawiam mu zadania rozwojowe, wspierając i monitorując przy tym ich realizację. W trakcie współpracy motywuję podopiecznego nieustannie w rozwoju, wspomagam go w poszukiwaniu efektywnych rozwiązań problemów i radzenia sobie w trudnych sytuacjach, ukazuje mu możliwe konsekwencje planowanych działań oraz postęp w rozwoju i dokonywane w sobie zmiany. Udzielam uczniowi konstruktywnej informacji zwrotnej i pomagam mu wyciągać wnioski z własnych doświadczeń. Dzielę się przy tym swoimi wyobrażeniami, przeżyciami i spostrzeżeniami. W fazie

realizacji procesu tutoringów rozliczam go konsekwentnie z wykonanych zadań. Zawsze bazuję na swojej autentyczności i realnych możliwościach podopiecznego.

Podsumowując swoją rolę

Jako tutorzy stajemy się w pełni świadomi swojej nauczycielskiej roli a także uczymy się wydobywać z naszych uczniów ich najcenniejsze zasoby. Potwierdzeniem tego faktu jest następująca myśl: „*Tutoring to towarzyszenie człowiekowi w rozwoju. Lider, idąc swoją drogą, napotyka tutora, z którym przystaje na chwilę, by zobaczyć drogę za sobą i drogę przed sobą, by przyrzec się miejscu, w którym się znalazł, zobaczyć, co już umie, a czego jeszcze powinien się nauczyć, i podjąć dalszą wędrówkę bardziej świadomie*” (Czayka-Chełmińska, 2007, s. 38).

Bibliografia

- Brzezińska A., Rycielska L. (2009), *Tutoring jako czynnik rozwoju ucznia i nauczyciela*, [w:] M. Budzyński, P. Czekierda, J. Traczyński, Z. Zalewski, A. Zembruski (red.), *Tutoring w szkole między teorią a praktyką zmiany edukacyjnej*, Wrocław: Towarzystwo Edukacji Otwartej;
- M. Budzyński (2009), *Tutoring szkolny – jak przez dialog rozwijać ucznia i motywować go do nauki*, [w:] M. Budzyński, P. Czekierda, J. Traczyński, Z. Zalewski, A. Zembruski (red.), *Tutoring w szkole między teorią a praktyką zmiany edukacyjnej*, Wrocław: Towarzystwo Edukacji Otwartej
- Czayka-Chełmińska K. (2007), *Metoda tutoringów*, [w:] B. Kaczorowska (red.), *Tutoring. W poszukiwaniu metody kształcenia liderów*, Stowarzyszenie Szkoła Liderów, Warszawa: Stowarzyszenie Szkoła Liderów.
- Czayka-Chełmińska K. (2007), *Tutoring jako proces*, [w:] B. Kaczorowska (red.), *Tutoring. W poszukiwaniu metody kształcenia liderów*, Stowarzyszenie Szkoła Liderów, Warszawa: Stowarzyszenie Szkoła Liderów.

I, tutor - a monologue of a reflective teacher, or how to properly understand his role

Key words: tutoring, education, master, student, quality of life

Abstract

Tutoring is not only theoretical assumptions, but also the practical dimension of the relationship between the tutor and the student. The final result depends on the quality of this process, if a student who not only possessed knowledge but also took over the tutor's attitude towards many issues, including the way of life. The study will show reflections on the practical use of the tutorial with general conclusions resulting from the tutorial educational work.